

Учет и налогообложение

УДК 657

Гринь Анна Валеріївна

магістрант кафедри обліку та аудиту

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Гринь Анна Валерьевна

магістрант кафедры учета и аудита

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Hryn Anna

Master of Accounting and Audit of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник:

Головко Віктор Іванович

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аудиту

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Научный руководитель:

Головко Виктор Иванович

кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Scientific director:

Holovko Viktor

PhD in Economics, Docent of Accounting and Audit

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА
ПІДПРИЄМСТВІ**

**ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА
ПРЕДПРИЯТИИ
ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF FINANCIAL INVESTMENTS
AT THE ENTERPRISE**

***Анотація.** У статті визначено концептуальні засади процесу організації обліку фінансових інвестицій на підприємстві. Досліджено нормативно-правові акти, які регулюють питання організації обліку фінансових інвестицій на підприємствах України. Наведено типову кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку фінансових інвестицій на підприємстві. Запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку фінансових інвестицій. Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення статті мають прикладне значення та можуть бути використані для організації обліку фінансових інвестицій суб'єктів господарювання в умовах глобальних трансформацій.*

***Ключові слова:** фінансові інвестиції, організація обліку фінансових інвестицій, облікова політика, інвестиційна діяльність.*

***Аннотация.** В статье определены концептуальные основы процесса организации учета финансовых инвестиций на предприятии. Исследованы нормативно-правовые акты, регулирующие вопросы организации учета финансовых инвестиций на предприятиях Украины. Приведены типовую корреспонденцию счетов бухгалтерского учета финансовых инвестиций на предприятии. Предложены пути совершенствования организации учета финансовых инвестиций. Практическая значимость исследования заключается в том, что*

теоретические положения статьи имеют прикладное значение и могут быть использованы для организации учета финансовых инвестиций субъектов хозяйствования в условиях глобальных трансформаций.

Ключевые слова: *финансовые инвестиции, организация учета финансовых инвестиций, учетная политика, инвестиционная деятельность.*

Summary. *The conceptual principles of the process of organization accounting of financial investments at the enterprise are determined in the article. The normative-legal acts regulating the organization of accounting of financial investments at enterprises of Ukraine are investigated. The typical correspondence of accounting of financial investments in the enterprise is given. The ways of improvement of the organization of accounting of financial investments are offered. The practical significance of the results obtained is that the theoretical provisions of the article have an applied value and can be used to organize the accounting of financial investments of economic entities in the conditions of global transformations.*

Key words: *financial investments, organization of accounting for financial investments, accounting policies, investment activities.*

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання ставлять нові завдання, вимагають комплексного підходу до розв'язання проблем, пов'язаних із вдосконаленням процесу організації інвестиційної діяльності в Україні, реформуванням національної системи обліку і звітності. Зважаючи на практичну значимість інвестицій у відтворювальному процесі підприємства й на важливість дослідження окремих аспектів теорії та практики обліку фінансових інвестицій підприємства, врахування

особливостей протікання сучасних економічних процесів у країні, потребує проведення подальших досліджень у цій галузі, розробки нових підходів, оскільки виконані наукові розробки здебільшого торкаються лише окремих сторін обліку інвестиційної діяльності, не охоплюючи загальнотеоретичних питань, які б у системній формі відображали інвестиційний процес як певну структуровану цілісність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів обліку в частині інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні присвячено багато наукових праць, зокрема, ці проблеми вивчали такі закордонні науковці, як Е. Гордон, Е. Генрі, Т. Ловерс, Дж. Бред, а також вітчизняні вчені, серед яких Бабіч В. В., Богатко Н.Г., Бланк І.О., Бутинець Ф.Ф., Вербило О.Ф., Воронко Р.М., Голов С.В., Гура Н.О., Крупка Я.Д., Лисенко О.В., Ловінська Л.Г., Лук'яненко Л.І., Мисака Г.В., Огійчук М.Ф., Саблук П.Т., Сук Л.К., Уманців Г.В., Шелест Я.Ю. та інші. Але, незважаючи на значні внески існуючих досліджень та постійний розвиток законодавчої та нормативно-правової бази бухгалтерського обліку і фінансової звітності до сьогодні залишаються невирішеними ряд проблем обліку інвестиційної діяльності підприємства, вирішення яких можливе за належного обґрунтування сутності, організації процесу обліку фінансових інвестицій та визначення загальної методики обліку інвестиційної діяльності підприємств України.

Мета статті. Полягає у дослідженні особливостей, проблем та перспектив вдосконалення організації обліку фінансових інвестицій на підприємстві, вивченні концептуальних аспектів ведення бухгалтерського обліку інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні.

Основні результати дослідження. Порядок обліку фінансових інвестицій і розкриття інформації про фінансові інвестиції у звітності повинні відповідати вимогам Положення (стандарту) бухгалтерського обліку №12 "Фінансові інвестиції" (П(С)БО 12). Фінансові інвестиції визнаються активом, відображаються на рахунках бухгалтерського обліку та у відповідних статтях балансу за умови того, що:

- очікується одержання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням;
- їх оцінка може бути достовірно визначена [4].

Метою нормативного регулювання бухгалтерського обліку є забезпечення доступу всіх зацікавлених користувачів до інформації та звітності, яка дає об'єктивну картину фінансового становища і результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Нормативно-правова база обліку фінансових інвестицій на підприємстві наведена в табл. 1:

Таблиця 1

Нормативно-правові акти, що регулюють питання організації обліку фінансових інвестицій на підприємстві

№ п/п	Нормативне джерело	Зміст
1.	Закон України "Про інвестиційну діяльність" 1560-12 від 06.11.2014	Цей закон визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України
2.	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" 996-14 від 03.01.2017	Цей закон визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні
3.	Закон України "Про режим іноземного інвестування" 93/96-ВР від 25.06.2016	Цей закон визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи з цілей, принципів і положень законодавства України

4.	Постанова КМУ "Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки" 384-95-п від 15.02.2002	Дана концепція включає в себе такі пункти, як державні пріоритети в інвестиційній діяльності, основні засади регулювання інвестиційної діяльності, шляхи залучення інвестицій, механізми реалізації інвестиційної політики
5.	П(С)БО №7 "Основні засоби", П(С)БО №8 "Нематеріальні активи", П(С)БО №12 "Фінансові інвестиції", П(С)БО №19 "Об'єднання підприємств"	Дають визначення основних понять та регулюють облік інвестицій на підприємствах

Джерело: складено автором на основі [1-7]

Усі цінні папери описуються в Книзі обліку цінних паперів, яка повинна бути зброшурована, скріплена печаткою підприємства та підписами керівника та головного бухгалтера, сторінки пронумеровані. Виправлення в Книгу можуть вноситися лише з дозволу керівника та головного бухгалтера із зазначенням дати виправлень.

Документи первинного обліку є різноманітними, в залежності від фінансових інвестицій. На підприємстві при придбанні чи перепродажі цінних паперів з каси або поточного рахунку підставою для здійснення записів в бухгалтерському обліку є прибутковий касовий ордер чи виписка банку. Інформація, що отримується з первинних документів є підставою для складання фінансової звітності суб'єкта господарювання. Механізм формування інформації про довгострокові та поточні фінансові інвестиції підприємства наведений на рис. 1:

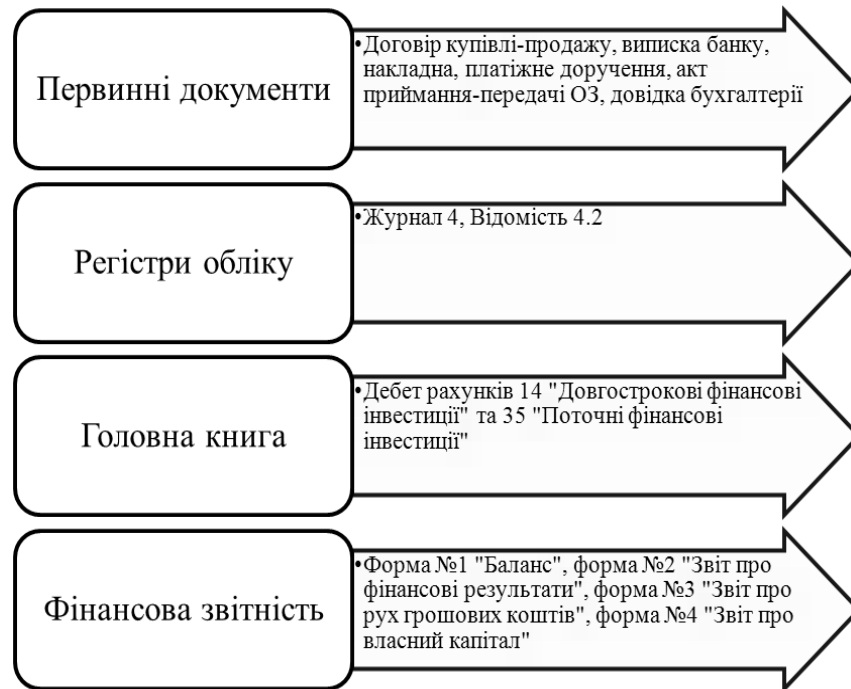


Рис. 1. Формування інформації про фінансові інвестиції

Джерело: складено автором

Якщо підприємство купує цінні папери, то за кожним придбаним пакетом складається реєстр в двох примірниках, що має містити такі обов'язкові реквізити як найменування емітента, номінальну ціну, купівельну вартість, кількість, номер, серію та дати купівлі і продажу.

Синтетичний облік фінансових інвестицій ведеться на рахунках 35 "Поточні фінансові інвестиції" та 14 "Довгострокові фінансові інвестиції". Інформація про рух поточних фінансових інвестицій узагальнюється на рахунку 35 "Поточні фінансові інвестиції", призначеному для обліку інвестицій в акції, облігації, депозитні сертифікати, придбані з метою перепродажу протягом дванадцяти місяців.

Для обліку довгострокових інвестицій використовується рахунок 14 "Довгострокові фінансові інвестиції". Рахунок призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні

папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном.

Аналітичний облік фінансових інвестицій на підприємстві ведеться у відомості 4.2. У ній перевіряються аналітичні дані про інвестиції в асоційовані, дочірні підприємства та в спільну діяльність, а також еквіваленти грошових коштів. Відомості необхідно вести окремо для довгострокових та поточних фінансових інвестицій.

Порядок відображення фінансових інвестицій у балансі встановлено Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Типова кореспонденція рахунків з обліку поточних та довгострокових фінансових інвестицій на підприємстві наведена в табл. 2:

Таблиця 2

Типова кореспонденція рахунків обліку інвестицій на підприємстві

№ з\п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Оприбутковано інвестиції за вартістю придбання	35	68
2.	Проведено дооцінку інвестицій	35	746
3.	Списано собівартість реалізованих інвестицій	971	35
4.	Нарахований дохід від реалізації інвестицій	37	741
5.	Списано на фінансові результати собівартість реалізованих фінансових інвестицій	79	971
6.	Списано на фінансові результати дохід від реалізації фінансових інвестицій	741	79
7.	Придбані довгострокові фінансові інвестиції	14	685
8.	Сплачено грошові кошти за довгострокові фінансові інвестиції	685	311

9.	Надійшли кошти на рахунок як дивіденди по інвестиціях	311	373
10.	Переоцінка довгострокових фінансових інвестицій на дату балансу до справедливої вартості	14	746
11.	Списується балансова вартість інвестицій, які реалізуються	971	14

Джерело: складено автором

Для вирішення проблем обліку інвестицій підприємства необхідно якісно їх класифікувати, чітко визначити методи оцінки фінансових інвестицій та вдосконалити План рахунків ведення бухгалтерського обліку інвестиційної діяльності підприємства, так як відсутні рахунки чітко призначені для ведення обліку інвестиційних витрат та доходів, які за загальної методикою обліковуються на рахунках поряд з іншими доходами та витратами підприємства.

Фінансові активи, що придбані і утримуються для подальшого продажу, хоч і віднесені за П(С)БО №12 до інвестицій, на нашу думку, повинні відображатися в обліку як товар. Дохід від таких інвестицій формується від різниці в ціні (продажної і купівельної), а не за рахунок ринкових механізмів інвестування (дивідендів, відсотків, приросту капіталу).

Враховуючи те, що на рахунку 74 "Інші доходи" обліковуються доходи, пов'язані виключно з інвестиційною діяльністю, доцільно було б це врахувати у самій назві рахунку, назвавши його "Доходи інвестиційної діяльності", а субрахунок 746 "Інші доходи від інвестиційної діяльності".

Рахунок 97 "Інші витрати" за економічним змістом, структурою субрахунків після виключення з нього страхової діяльності призначений виключно для обліку витрат і втрат, пов'язаних з інвестиційною діяльністю.

Зважаючи на це, його доцільно назвати "Витрати інвестиційної діяльності", а субрахунок 977 "Інші витрати інвестиційної діяльності". Субрахунок 793, на якому формуються кінцеві фінансові результати від інвестицій, слід було б назвати "Результат інвестиційної діяльності". Аналогічні зміни доцільно внести у фінансову звітність, зокрема, у форму №2 "Звіт про фінансові результати", замінивши статті "Інші доходи" та "Інші витрати" відповідно на статті "Доходи інвестиційної діяльності" та "Витрати інвестиційної діяльності".

Висновки. Правильна організація обліку фінансових інвестицій є запорукою стабільної та ефективної роботи підприємства. Порядок обліку фінансових інвестицій і розкриття інформації про фінансові інвестиції у звітності повинні відповідати вимогам Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції" (П(С)БО 12). Проте для відображення інвестиційних витрат та доходів підприємства необхідно створити спеціалізовані рахунки бухгалтерського обліку, що дозволить їх чітко класифікувати та оцінювати.

Література

1. Податковий Кодекс України / Відомості Верховної Ради України від 02.12.2010-ВР // База даних "Законодавство України" ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>
2. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" / Відомості Верховної Ради України від 16.07.1999 р. №996-ХІУ // База даних "Законодавство України" ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996>
3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" / Відомості Верховної Ради

- України від 18.09.1991 р. №1560-ВР // База даних "Законодавство України" ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/1560>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції" / Відомості Верховної Ради України. ВР // База даних "Законодавство України" ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>
 5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / Відомості Верховної Ради України. ВР// База даних "Законодавство України" ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>
 6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / Відомості Верховної Ради України. ВР // База даних "Законодавство України" ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>.
 7. Головка І.В., Шарманська С.О.. Утилітарний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства: монографія - К.: «Фенікс», 2014. - 296 с.
 8. Лень В.С. Фінансовий облік: Навч. посіб./ В.С. Лень. - К.: ВЦ "Академія", 2011.

References

1. Podatkovyj Kodeks Ukrajinj / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinj vid 02.12.2010-VR // Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrajinj" VR Ukrajinj. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>

2. Zakon Ukrainy "Pro bukhghalterskyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukraini" / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy vid 16.07.1999 r. #996-KhIU // Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" VR Ukrainy. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996>
3. Zakon Ukrainy "Pro investycijnu dijalnistj" / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy vid 18.09.1991 r. #1560-VR // Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" VR Ukrainy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/1560>
4. Nacionaljne polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 12 "Finansovi investyciji" / Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. VR // Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" VR Ukrainy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>
5. Plan rakhunkiv bukhghalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidprijemstv i orhanizatsii / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. VR // Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" VR Ukrainy. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>
6. Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhghalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidprijemstv i orhanizatsii / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. VR // Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" VR Ukrainy. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>.
7. Gholovko I.V., Sharmansjka S.O.. Utylitarnyj instrumentarij diagnostyky finansovogho stanu pidprijemstva: monohrafija - K.: «Feniks», 2014. - 296 s.
8. Len V.S. Finansovy oblik: Navch. posib./ V.S. Len. - K.: VTs "Akademiia", 2011.